

Så minns jag tant Tilda

Av Rut Hermansson

Artikel i Västerviks-Tidningen 1971

TANKARNA SER JAG tydligt tant Tildas bild framför mig. Ja, jag ser även hennes lilla gråa stuga. Stugan finns kvar, men ej sig lik som i min barndom, den har renoverats, byggts till och målats upp.

Tant Tilda är borta sen flera år tillbaka, hon fick den sköna vila som hon önskade de senaste åren av sin levnad. Kanske var det inte så konstigt att hon önskade sig en bättre värld, ty hon så väl som de flesta fattiga förr i tiden hade det nog mycket svårt ibland. Man hörde dock aldrig någon klagan, hon var nöjd, glad och alltid vänlig, ja, ödmjuk, undergiven och tacksam. Hon led ej av någon avundsjuka eller befattade sig med ont skvaller och förtal om sina medmänniskor. Hon gladdes bland de glada och deltog alltid varmt i nästans sorger och bekymmer. Hela hennes själ och hjärta var fullt av godhet, hon kände sig så liten, enkel och underdånig emot de som makten hade på den tiden.

Vid fattigutdelning i sockenstugan fanns det säkert ingen som var så tacksam och ödmjuk som tant Tilda. Hon neg och tackade i det oändliga och använde de bästa ord hon kunde tänka sig, när hon kanske fick sin sill och ett par kronor.

”Tack snälle rare herra, ja, tack käre lanthushållan för va ja ha fått. Tacker allra ödmjukast, många goe, rare tacker, tack tack!”. Så uttryckte hon sig med den största ödmjukhet och respekt för dem som skötte om fattigutdelningen. Hon klagade inte heller över den långa väg som hon hade att gå för att få dessa små fattiggåvor. Det blev över milen fram och tillbaka.

Tant Tilda var vänlig och ödmjuk mot alla, hon hälsade och neg djupt för dem hon mötte, ung såväl som gammal. Hennes tal var mjukt, varmt och kärvänligt, hon visste nog ej själv hur väl hon ville. Tant Tilda var änka sen någon gång i seklets början. Jag minns ej hennes make, men hörde talas om honom. När familjestödet var borta fick hon själv dra försorg om sina barn. De äldre kom ut i livet på var sitt håll, men de två yngsta fick hon tänka på med mat och kläder. Det var två pojkar, två till fyra äldre än jag. Vi syskon var ju både lek- och skolkamrater med tant Tildas pojkar.

NÄR JAG NU NÅGON gång reser förbi tant Tildas stuga tycker jag mig se henne gå däromkring och styra. Kanske stå böjd vid sin trappa och med en björkriskvast sopa rent både på trappan och där hon nyss tagit bort det rödtorkade trappriset. Bredvid henne ligger en knippa grönt färskt granris, vilket hon sedan med omsorg lägger framför trappan. Hon tar varsamt gren efter gren och sticker i den andra och gör det så prydligt som möjligt. Plockar sedan av några ringblommor och reseda, som skall pryda hennes enkla hem. Några kvistar av lavendelbusken måste också sättas i, ”si dä blir så goer lukt” brukade hon säga. En rutig bomullsschalett inramar hennes vänliga ansikte med de av kärlek och godhet strålande ögonen. Schaletten är långt framdragen i pannan som skydd för solen, ingen solbränna skulle det få bli. Hennes högkragade och med puffärmar försedd blusliv smiter väl efter hennes kropp och den hellånga kjolen släpar på vägdamm eller morrondaggigt gräs. Det är alltid lite morronbestyr hon har att sköta om innan hon väcker sina pojkar, vilka sen måste läsa sina

läxor på fastande mage.

Hon måste kanske på den smala och steniga stigen gå till skogskällan och hämta vatten i sitt stora randiga hellånga förklä plocka med några vedpinnar eller grankottar för att få fart under kaffekokaren. Både barnen och hon måste ha en kaffetår, men det blev säkert inget "böne- kaffe", det var för dyrt i vardagslag. Fanns det rostad råg var det storartat. Tant Tilda så väl som alla mammor gjorde allt för sina barn. Nästan dagligen gick hon ut på långpromenader för att skaffa hem mat till sig och barnen. Tant Tilda var en riktig kvällsmänniska och sent om kvällarna kom hon sakta traskande på väg hem efter sina besök i granngårdarna. Från barndomen minns jag henne en mörk höstkvalld när min mor höll på att baka raggmunk och därför hade köksdörren öppen. Så fick vi se tant Tilda stå i dörröppningen. Mor bjöd henne smaka raggmunken, vilken tant Tilda tog i händerna och åt samtidigt som hon tittade ut gång på gång. Hon var på väg att möta en äldre son och var rädd att de skulle gå om varandra. Som vanligt var hon glad och tacksam för fägnaden hon fick.

Jag har mött och sett henne många kvällar på hemväg, kände väl igen hennes steg och gång, ty hon liksom släpade eller hasade fram sina fötter. Hon var alltid klädd i schal och den var ovanligt stor och lång, fransarna hängde långt ned på hennes vida hellånga kjol. Huvudduk bar hon alltid och vid högtidliga tillfällen och kyrkobesök togs den svarta silkeschaletten fram, vilken dessemellan låg väl inrullad i tidningspapper och förvarad i en byrålåda.

När hon dröjde allt för länge om kvällarna gick pojkarna för att möta sin mamma. De visse ej säkert vilka turer hon tagit eller varifrån hon skulle komma, därför vågade de inte gå för långt utan stannade oftast vid en närbelägen gård. Där brukade de sätta sig i något åkdon, som för det mesta fanns stående på ladugårdsplanen. En gång var det någon av gårdens medlemmar som fann pojkarna sitta sovande i ett "dyngskrov".

NÄR MAN MÖTTE tant Tilda bar hon alltid med sig en mjölkkruka och den var säkert fylld då hon var på hemväg. Trots sin stora fattigdom var tant Tilda mycket godsint, givmild och hjälpsam. Hon kunde komma med en blomsterkvast eller färska och torkade frukter, ty det fanns ett par fruktträd vid hennes lilla stuga. Jag har ett minne av att vid ett besök hos henne höll hon på att förvälla päron som sedan skulle torkas. Hon öste upp päron till mig på ett kaffefat och jag blev så glad och tyckte det var mycket gott. Päronen var så söta och härliga i smaken. Vid tanken därpå förnimmer jag än i dag denna goda smak. En annan gång drack jag svart rågkaffe och doppade grovt surdegsbröd däri tillsammans med tant Tilda och hennes pojkar, det smakade också bra.

För att tjäna en extra slant sålde tant Tilda ibland kvastar av både mossa och björkris och hon gjorde även vispar. Vid dödsfall och till begravningar var alltid tant Tilda den som var med och klädde. Hon hade sin egen stil att lägga ut granrisgrenar och enris som hon hade hackat själv. Hon var mycket noga vid klädseln. Jag minns särskilt korsen, vilka hon formade så fint med vana händer och ofta pryddes de med vita blommor om hon kunde åstadkomma sådana. Det var inte bara på landsvägen som gick förbi strax intill hennes stuga som hon klädde för begravningsprocessionen, utan hon kunde gå längre vägar bärande en stor knippa granris på med ett rep över axeln i större korg med hackat enris.

Den tyngsta granrisbördan och den tyngsta riskorgen som hon burit samtidigt med de tröttaste stegen hon i sitt liv gått, var troligen när hon fick klä sin minste gosse. Han omkom genom drunkning en vårdag vid omkring 12 års ålder. Jag minns såväl den dagen. Jag såg tant Tilda komma springande med sin chalett i handen och ropande pojkens namn i ett.

När vi barn gick för att se vår lek- och skolkamrat stå lik hemma i tant Tildas lilla stuga stod hon bredvid båren med tårfyllda ögon men ändå med ett strålande hopp. Hon var fullt övertygad om att hennes lillpojke snart skulle slå upp sina ögon.

”Han ä’ inte döer, han sover, dä ser ja på ögna”, sade tant Tilda med full visshet och detsamma trodde den bredvid stående brodern.

Vi skolbarn saknade vår trevlige, glade och duktige kamrat, även hans många munspelslåtar saknades av många.

BEGRAVNINGS DAGEN när korset med gossens namn bars före kistan till graven var allt hopp ute för tant Tilda, då var hon förtvivlad. Sorgen satt kvar i hennes hjärta så länge hon levde. Hon sade ofta att hon kände svår smärta i sitt bröst och att det säkert var ett oläkligt sår på hennes hjärta. Hon klagade inte, utan tog det som Guds mening och att ”Herran Jesus”, som hon uttryckte sig, ville ha hem hennes snälle rare gosse.

Tant Tilda var inte så gammal när hon miste sin gosse om vi tänker på nutidens människor vid samma ålder. Jag minns inte med säkerhet hennes ålder, kanske var hon 50-55 år. Det var dåtidens klädsel som gjorde människorna äldre än de var.

När tant Tilda själv gick ur tiden lämnade hon ett stort tomrum efter sig. Alla tyckte det var en stor saknad att ej få möta hennes mjuka solskensansikte, som bara ville sprida godhet omkring sig. Hon var också tacksam och nöjd också i lidandets och fattigdomens stunder. För mig står tant Tildas bild som något övernaturligt gott och jag önskar att jag åtminstone till en liten del kunde vara så ödmjuk, förnöjd och tacksam som hon. Hennes bild kan aldrig förblekna, hon skall alltid för mig förbli den rara tant Tilda.

RUT HERMANSSON

Texten digitaliserad och redigerad av Anders Jacobsson hösten 2015